

AFVÆRGEPLIGT I SOCIALE RÅDGIVNINGER

Til sociale rådgivningstilbud der er
medlem af RådgivningsDanmark

GUIDE

INDHOLD

Indledning / **3**

Hvad er afvæргеpligt? / **4**

Afvæрге af livsfare / **5**

Afvæрге af alvorlige forbrydelser / **8**

    Faste brugere og afvæргеpligten / **10**

    Pas på rådgiverne og klæd dem på / **10**

    Hvis du undlader at handle, kan du blive straffet / **10**

Tjekliste vedr. afvæргеpligten / **12**

Eksempel på redskab til risikovurdering / **13**

Eksempel på akutprocedure / **14**

    Trin for trin / **14**

Eksempler på cases til uddannelsesdage / **15**

INDLEDNING

Denne guide er udarbejdet til sociale rådgivningstilbud, der er medlem af RådgivningsDanmark. Guiden beskriver, hvad afvæргеpligten indebærer, og hvordan rådgivninger og rådgivere kan leve op til sine forpligtelser i den forbindelse.

RådgivningsDanmark har også udgivet publikationer om andre juridiske forpligtelser, som vil være relevante for sociale rådgivninger. Disse er "[Underretningspligt i sociale rådgivningstilbud](#)", "[Tavshedspligt i sociale rådgivningstilbud](#)", "[Guide til behandling af personoplysninger](#)" og "[Vejledning til rådgivninger om databeskyttelsesforordningen og -loven](#)".

Det er vigtigt, at man som rådgivning både forholder sig til lovgivningen og til sin egen rådgivningspraksis. Med andre ord bør man løbende drøfte og evaluere med ansatte og frivillige, hvordan man fortolker sit ansvar inden for lovgivningens rammer.

HVAD ER AFVÆRGEPLIGT?

Afværgepligten er beskrevet i straffelovens § 253 og § 141 og omhandler alle borgeres (herunder rådgiveres) pligt til at forsøge at afværge hhv. livsfare for den enkelte og alvorlige forbrydelser. Afværgepligten går forud for tavshedspligten. Det vil sige, at det ikke vil være et brud på tavshedspligten eller uberettiget videregivelse af personlige oplysninger, hvis man kontakter myndighederne og videregiver oplysninger om brugeren for at afværge en livsfarlig situation eller særlig alvorlig kriminalitet.

TAVSHEDSPLIGT

Personer, som arbejder i den offentlige sektor eller for en organisation, der løser opgaver for det offentlige, har tavshedspligt jf. forvaltningslovens § 27. For alle andre gælder det dog også, at man ikke uberettiget må videregive oplysninger om andres private forhold, da det kan være en privatlivskrænkelse jf. straffelovens § 264 d. Rådgivninger kan også selv pålægge deres rådgivere tavshedspligt f.eks. i en ansættelseskontrakt eller frivilligaftale.

Læs evt. mere om tavshedspligt i publikationen "[Tavshedspligt i sociale rådgivninger](#)".

I situationer, hvor afværgepligten kommer på tale, er det vigtigt at være opmærksom på, om der er børn til stede eller på anden måde involveret. I så fald skal politiet også vide det, og rådgiveren bør forholde sig til, om der også skal laves en underretning til kommunen (læs mere om underretningspligten i "[Underretningspligt i sociale rådgivningstilbud](#)").

Nedenfor beskriver vi forskellen mellem de to former for afværgepligt.

AFVÆRGE AF LIVSFARE

I rådgivningssammenhæng vil afvæргеpligten, som beskrives i straffelovens § 253, typisk blive aktuel i forbindelse med henvendelser fra mennesker, som er akut selvmordstruede eller er i gang med et selvmord. Fortæller en bruger, at vedkommende tidligere har forsøgt at begå selvmord, og det ikke er noget, der er ved at ske her og nu, er afvæргеpligten ikke aktuel. Det er altså nødvendigt, at rådgiverne er klædt på til at lave en risikovurdering (se mere i boksen længere fremme).

STRAFFELOVENS PARAGRAF § 253

"Med bøde eller fængsel indtil 2 år straffes den, som, uagtet det var ham muligt uden særlig fare eller opofrelse for sig selv eller andre, undlader

- efter evne at hjælpe nogen, der er i øjensynlig livsfare, eller*
- at træffe de foranstaltninger, som omstændighederne kræves til redning af nogen tilsyneladende livløs, eller som er påbudt til omsorg for personer, der er ramt af skibbrud eller anden tilsvarende ulykke."*

Afvæргеpligten indtræder, når livsfaren er åbenlys for rådgiveren. Det vil f.eks. være, hvis en bruger fortæller, at vedkommende er i gang med at tage sit eget liv.

Hvis det ikke lykkes rådgiveren at tale brugeren fra det eller på anden måde at afvæрге faren, så skal rådgiveren eller en kollega ringe 112 og fortælle, hvad man ved om f.eks. brugerens identitet og opholdssted, så myndighederne kan træde til og hjælpe.

Når alarmcentralen kontaktes, kan man som rådgivningstilbud vælge, at rådgiverne skal fortælle brugeren det, eller man kan gøre det uden, at brugeren bliver orienteret. Rådgivningens retningslinje vedrørende dette spørgsmål bør være klart formidlet til rådgiverne.

Straffelovens § 253 nævner, at det at afvæрге ikke skal medføre "særlig fare eller opofrelse for sig selv eller andre". Risikoen for at komme til at overvære et selvmord kan ikke betragtes som en sådan "fare" og fritager altså ikke rådgiveren fra sin afvæргеpligt. Men har man efter bedste evne forsøgt at få brugeren til at opgive sit forehavende, har man kontaktet alarmcentralen, og står det klart for rådgiveren, at der ikke længere er mulighed for at yde anden eller mere hjælp, der kan afvæрге faren for brugeren, så er man ikke forpligtet til fortsat at blive på f.eks. telefonen og overhøre selvmordet.

SØRG FOR AT RÅDGIVERNE HAR ET REDSKAB TIL RISIKOVURDERING

Som rådgiver skal man foretage risikovurderinger i samtaler, der vedrører selvmord – dvs. at man skal vurdere, om risikoen er akut, lav eller et sted derimellem. Hos nogle rådgivningstilbud foretages en risikovurdering ved stort set alle henvendelser, mens det sker sjældent hos andre. Det er en god idé at have et redskab til, hvordan rådgiverne kan vurdere farligheden af den situation, som en bruger står i og gerne guidelines til, hvordan rådgiveren kan handle i forlængelse heraf. Find evt. inspiration til, hvordan man kan lave en risikovurdering på s. 13 .

Læs evt. mere om samtaler om selvmord og risikovurdering i "[Introduktion til: Den svære samtale](#)".

Hvordan kan rådgivere i anonyme rådgivninger opfylde afværgepligten?

Som rådgiver i et anonymt rådgivningstilbud vil man i udgangspunktet ikke kende til brugerens identitet eller opholdssted.

I en afværgesituation kan rådgiverne forsøge at forklare brugeren, at der er behov for at kontakte alarmcentralen og derigennem arbejde på at modne brugeren til at opgive sin anonymitet.

Lykkes det ikke en rådgiver at få brugeren til at opgive sin anonymitet, skal rådgiveren stadig kontakte myndighederne, hvis vedkommende har fået oplysninger, der kan være en formodning om, at politiet kan bruge til at identificere brugeren eller brugerens opholdssted. Hvis rådgiveren f.eks. under samtalen har fået oplysninger, der ikke selvstændigt kan identificere brugeren eller opholdsstedet, men som sammenholdt med andre oplysninger måske kan gøre myndighederne i stand til at identificere vedkommende, bør rådgiveren også videregive de oplysninger til myndighederne.

I nogle situationer kan det være svært for rådgiveren at vurdere, om myndighederne vil kunne bruge de oplysninger, som brugeren har givet. Hvis rådgiveren i den konkrete situation er i tvivl, bør man altid kontakte myndighederne og overlade vurderingen til dem.

Er rådgiveren sikker på, at vedkommende ikke har modtaget oplysninger, som myndighederne vil kunne bruge til at identificere brugeren, og vurderer rådgiveren samtidig, at vedkommende ikke har mulighed for at yde anden hjælp, der kan afværge faren, kan rådgiveren kraftigt opfordre brugeren til selv at kontakte 112, hvorefter samtalen kan afsluttes.

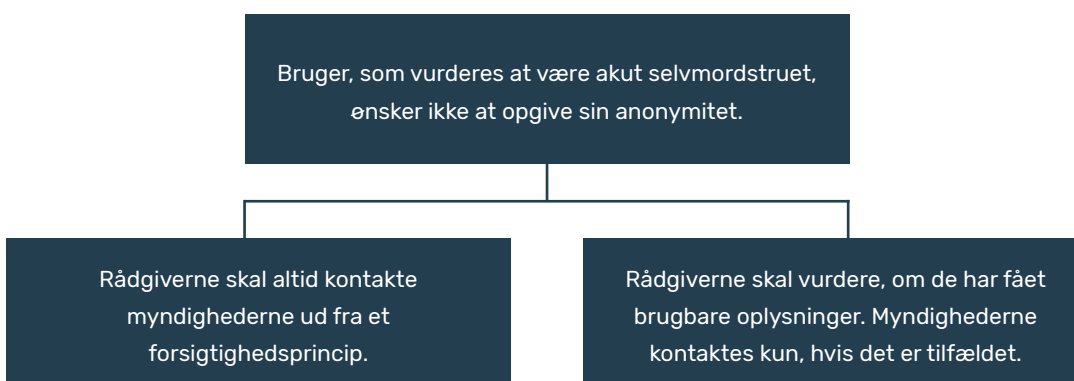
I nogle tilfælde vil politiet måske kunne prøve at spore og finde frem til personer via data fra tele- eller it-udbydere. Nogle rådgivninger har en aftale med deres udbyder vedr. udleveringen af data til politiet i den forbindelse. Har man sådan en aftale, kan man informere politiet herom.

Der er rådgivninger, som har oplevet, at politiet ikke prioriterer at reagere, når de bliver kontaktet vedr. akut selvmordstruede brugere. Det vil dog være en risikabel praksis, hvis man vælger ikke at kontakte myndighederne med henvisning til, at de tidligere ikke har reageret i lignende sager, da det kan være forbundet med strafansvar for rådgiveren, hvis vedkommende ikke lever op til afværgepligten.

Rådgivningen skal lægge sig fast på sin procedure

Rådgivninger skal altid have forholdt sig til, hvordan rådgiverne skal handle i en afværgesituation – og skal have beskrevet det i en akutprocedure, som er kendt af og let tilgængelig for rådgiverne. En sådan procedure kan f.eks. beskrive de enkelte trin, som rådgiveren skal følge.

Som anonym rådgivning skal man i den forbindelse gøre op med sig selv, hvorvidt man kan klæde rådgiverne på til i de konkrete situationer at vurdere, om de oplysninger, de har fået, potentielt kan bruges af politiet – evt. sammenholdt med andre oplysninger. Alternativt kan man ud fra et forsigtighedsprincip beslutte, at rådgiverne altid skal kontakte myndighederne – også selvom brugeren fastholder sin anonymitet. Valget er illustreret ved figuren nedenfor.

Etiske overvejelser i forbindelse med afværgeligheden vedr. livsfare

Nogle anonyme rådgivninger vil beslutte at følge forsigtighedsprincippet og instruere rådgiverne i altid at kontakte myndighederne, hvis det ikke lykkes at få en bruger til at opgive sin anonymitet. Andre rådgivninger vil vurdere, at de kan klæde rådgiverne på til at afgøre, om myndighederne skal kontaktes, eller om de ikke har nogen form for oplysninger, som kan bruges til at identificere brugeren eller opholdsstedet.

Når man som rådgivning skal vælge sin linje, kan man tage nedenstående hensyn med i sine overvejelser:

- Hensynet til muligheden for at redde liv: Kontakter man myndighederne med den information, man nu engang har adgang til, så kan det muligvis være med til at redde liv.
- Hensynet til brugerens reaktion: Nogle rådgivninger oplever, at det at fortælle brugeren, at man skal kontakte myndighederne, kan have en eskalerende effekt fremfor en beroligende, og at man således kan risikere at tale brugeren op i risiko fremfor ned.
- Hensynet til anonymiteten: Hvis man vælger altid at kontakte myndighederne ud fra et forsigtighedsprincip, kan nogle brugere måske opfatte det som et brud på deres anonymitet.
- Hensynet til rådgiverens trivsel: Det kan være et stort ansvar at lægge på rådgiverne at afgøre, om de har fået oplysninger, som politiet sammenholdt med andre oplysninger måske kunne bruge til at finde frem til brugeren.

Læs om forskellen på at være en anonym og en fortrolig rådgivning i publikationen ["Introduktion til: Forskellen på anonym og fortrolig rådgivning"](#).

AFVÆRGE AF ALVORLIGE FORBRYDELSER

Den anden bestemmelse i straffeloven om afværgepligt handler om pligten til at forsøge at forhindre alvorlige forbrydelser. Det gælder både, hvis brugeren er den udøvende part, og hvis brugeren selv bliver udsat for forbrydelsen.

STRAFFELOVENS PARAGRAF § 141

"Den, som er vidende om, at nogen af de i §§ 98, 99, 102, 106, 109, 110, 111, 112 og 113 omhandlede forbrydelser mod staten eller de øverste statsmyndigheder eller en forbrydelse, der medfører fare for menneskers liv eller velfærd eller for betydelige samfundsværdier, tilsigtes begået, og som ikke gør, hvad der står i hans magt, for at forebygge forbrydelsen eller dens følger, om fornødent ved anmeldelse til øvrigheden, straffes, hvis forbrydelsen bliver begået eller forsøgt, med bøde eller fængsel indtil 3 år.

Stk. 2. Den, der undlader at foretage sådanne forebyggelseshandlinger, straffes dog ikke, hvis deres foretagelse for ham selv eller hans nærmeste ville medføre fare for liv, helbred eller velfærd."

Straffelovens § 141 indeholder en handlepligt, der gælder for alle og derfor også for rådgivere. Afværgepligten efter § 141 indtræder, når rådgiveren bliver "vidende om", at forskellige former for forbrydelser mod staten eller de øverste statsmyndigheder tilsigtes begået, eller, hvis man er "vidende om", at en forbrydelse, der medfører fare for menneskers liv eller velfærd eller for betydelige samfundsværdier, tilsigtes begået.

Afværgepligten betyder, at man i en sådan situation skal gøre, hvad der står i ens magt for at forebygge forbrydelsen eller dens følger - om nødvendigt skal man anmelde det til politiet.

Afværgepligten indebærer ikke, at man skal risikere fare for liv, helbred eller velfærd for en selv eller ens nærmeste i forsøget på afværge, og man vil desuden kun kunne blive straffet, hvis forbrydelsen rent faktisk bliver begået eller forsøgt begået.

I rådgivningssammenhæng vil bestemmelsen typisk blive relevant, hvis rådgivere bliver vidende om kriminelle handlinger, som udgør en fare for menneskers liv og velfærd som f.eks. vold eller seksuelle overgreb, som brugeren eller andre vil begå. Den mest nærliggende måde at afværge på i en rådgivning vil oftest være at kontakte myndighederne, der har mulighed for at gribe ind.

Nogle forhold, som vedrører underretningspligten, vil også være omfattet af straffelovens § 141 - f.eks. overgreb på et barn, vold osv. Hvis man har viden om, at det man underretter om (f.eks. overgreb på et barn) vil ske igen, så vil man også skulle gøre noget aktivt for at forhindre det - altså afværge ved at kontakte myndighederne.

UNDERRETNINGSPLIGT

Den almindelige underretningspligt er beskrevet i barnets lov § 135 og den skærpede underretningspligt i barnets lov § 133. Begge bestemmelser handler om forpligtelsen til at underrette kommunen, hvis man får kendskab til et barn eller en ung, hvis trivsel eller udvikling er fare. Alle borgere skal leve op til den almindelige underretningspligt, mens personer, der udøver offentligt hverv (herunder organisationer, som løser opgaver for det offentlige), skal leve op til den skærpede underretningspligt.

Læs mere om underretningspligten i publikationen "[Underretningspligt i sociale rådgivningstilbud](#)"

Hvordan kan rådgivere i anonyme rådgivninger opfylde afværgepligten?

Står man i en situation, hvor afværgepligten, som er beskrevet i straffelovens § 141, bliver relevant (f.eks. hvis man bliver vidende om, at en forbrydelse, der vil være til fare for andre menneskers liv og velfærd, tilsigtes begået), skal man altid kontakte 112 og give myndighederne alle de relevante oplysninger, man er i besiddelse af.

Er det ikke lykkedes at få brugeren til at opgive sin anonymitet, skal man alligevel altid kontakte myndighederne og videregive den information, man nu engang har.

Der er ingen generel pligt til at anmelde kriminalitet

Som nævnt ovenfor har man pligt til at forsøge at afværge de alvorlige forbrydelser, som er dækket af § 141 (se ovenfor). Men man har ikke en generel pligt til at anmelde kriminelle forhold. Heller ikke hvis rådgiveren f.eks. bliver bekendt med socialt bedrageri eller anden svig.

Selvom der ikke er en generel anmeldelsespligt, kan rådgivninger godt lave retningslinjer for, hvordan man vil håndtere denne type situationer. Dette er ikke mindst relevant for økonomi- og gældsrådgivninger. Retningslinjerne skal i så fald kunne guide ansatte og frivillige, så de ved, hvordan de skal handle, hvis de får kendskab til bedrageri med f.eks. sociale ydelser eller anden kriminalitet. Rådgiveren må selvfølgelig ikke medvirke til bedrageri eller anden kriminalitet, men skal rådgiveren f.eks. i øvrigt lade som ingenting, opfordre til at brugeren retter sig efter lovgivningen, før rådgivningen kan fortsætte eller sige, at man kun kan rådgive om emner, der ikke er relateret til den kriminelle handling? Retningslinjerne bør være handlingsanvisende og være tydelige om, hvordan ansvarsfordelingen er på det område i rådgivningen.

SØRG FOR KLARE PROCEDURER I FORBINDELSE MED AFVÆRGE

Som rådgivning bør man have en klar procedure for, hvad rådgiverne trin for trin skal gøre, når afværgepligten træder i kraft. Skal rådgiveren f.eks. tilkalde en kollega, som kontakter alarmcentralen? Hvordan skal man handle, hvis man er hjemmerådgiver? Hvor længe skal rådgiveren fortsætte samtalen med brugeren, når alarmcentralen er kontaktet? Hvad skal rådgiveren gøre, når samtalen er afsluttet? Og hvilken form for hjælp og støtte skal eller kan rådgiveren opsege efterfølgende? Det gælder både for afværge af selvmord og afværge af kriminelle handlinger. Se evt. eksempel på en akutprocedure i forbindelse med selvmord på s. 14 til inspiration.

FASTE BRUGERE OG AFVÆRGEPLIGTEN

Nogle rådgivninger oplever at blive kontaktet af den samme bruger igen og igen, som fortæller, at vedkommende vil begå selvmord. Her kan der opstå spørgsmål om, hvorvidt rådgiverne hver gang skal kontakte 112.

Rådgiverne kan ikke nødvendigvis vide, om brugeren netop denne gang vil gøre alvor af truslen, og i sådanne tilfælde vil det derfor altid skulle foretages en konkret risikovurdering – og rådgivningen skal have redskaber, som kan hjælpe rådgiverne med denne vurdering. Hvis det med sikkerhed kan siges, at det er den samme bruger, og hvis det er den samme udfordring eller situation, vedkommende ringer ind om, så kan den konkrete risikovurdering godt være, at der er tale om en trussel om selvmord og ikke en akut situation. Overvej dog i sådanne tilfælde at henvise til f.eks. Livslinien, Den Sociale Skadestue eller lignende.

HVAD SKER DER, NÅR RÅDGIVEREN KONTAKTER ALARMCENTRALEN?

112 er det landsdækkende alarmnummer, som skal benyttes i forbindelse med afværgelse af akut fare. Alarmcentralerne videresender anmeldelsen til rette myndighed. Er der akut behov for politi, bliver opkaldet videresendt til politiets vagtcentraler. Er der akut behov for ambulance eller brandvæsen, videresendes henvendelsen hertil.

PAS PÅ RÅDGIVERNE OG KLÆD DEM PÅ

Rollen som rådgiver kan være mentalt hård, og afværgesituationer vil ofte være forbundet med svære vurderinger og overvejelser. Derfor er det vigtigt, at rådgivningstilbuddet passer godt på sine rådgivere.

Rådgiverne bør på forhånd være klædt på til at kende procedurerne for, hvornår og hvordan man skal vurdere risici og afværgelse. Derudover bør man sikre løbende opfølgning og drøftelse af svære situationer og etiske dilemmaer i forbindelse med afværgesituationer f.eks. gennem kollegial sparring og supervision. Ligesom man skal have en procedure for, hvordan man følger op på rådgivere, som har været involveret i en afværgesituation.

Det er ikke et brud på tavshedspligten eller uberettiget videregivelse af private oplysninger, hvis en rådgiver internt videregiver oplysninger fra en samtale med det formål at sparre med sine kollegaer om en konkret faglig problemstilling. Læs evt. mere om tavshedspligten i publikationen "[Tavshedspligt i sociale rådgivningstilbud](#)".

HVIS DU UNDLADER AT HANDLE, KAN DU BLIVE STRAFFET

Straffelovens § 141 og § 253 indebærer, at borgere kan straffes med bøde eller fængsel i indtil henholdsvis 3 og 2 år, hvis man får viden om, men ikke gør, hvad der står i ens magt for at hjælpe personer i livsfare eller afværgelse af en forbrydelse, som f.eks. medfører fare for menneskers liv eller velfærd. Man har som nævnt ikke pligt til at afværgelse, hvis det medfører fare for ens eget eller andres liv, helbred eller velfærd.

Der er mange forhold, som vil have indflydelse på, om man i sidste ende kan straffes – herunder sagens beviser, hvad rådgiveren har eller burde have indset, formentlig også rådgiverens sindstilstand og eventuelt chok, hvorvidt man fulgte eller forsøgte at følge rådgivningens retningslinjer osv. Har man kontaktet myndighedernes og fulgt deres instruktioner, vil man ikke blive straffet.

TJEKLISTE VEDR. AFVÆRGEPLIGTEN

Nedenfor har vi samlet en liste over spørgsmål, som rådgivningstilbud bør forholde sig til, når det gælder afvæргеpligten:

- Er vi en anonym eller en fortrolig rådgivning – og hvilken betydning får det for, hvordan vores rådgivere kan overholde afvæргеpligten?
- For anonyme rådgivninger: Har vi formidlet til rådgiverne, hvor meget og hvordan de skal arbejde for at få brugerne til at opgive deres anonymitet i en afværgesituation?
- For anonyme rådgivninger: Hvis brugeren ikke vil opgive sin anonymitet, skal rådgiverne så altid ud fra et forsigtighedsprincip kontakte myndighederne – eller vil vi klæde dem på til at kunne foretage en vurdering af de oplysninger, de måtte have fået? Hvilke overvejelser og hensyn i forbindelse med vores målgruppe, emnefelt, rådgivere eller organisation gør, at vi lægger os her (find evt. inspiration i eksempler på etiske overvejelser på s. 7)?
- Har vi et redskab, som kan hjælpe rådgiverne i risikovurderingen i forbindelse med afvæрге jf. § 141 og/ eller § 253?
- Har vi en trin-for-trin akutprocedure, som rådgiverne kan følge i en afværgesituation?
- Skal brugeren altid vide, hvis vi ringer 112, og er det formidlet til rådgiverne?
- Hvordan gør vi redskabet til risikovurdering og akutproceduren let tilgængelige for rådgiverne, hvis de skal bruge dem på vagten?
- Hvordan klæder vi rådgiverne på til at kunne opfylde afvæргеpligten og håndtere situationen?
- Hvilke dilemmaer og udfordringer vil vores rådgivere typisk kunne komme til at stå i, når det gælder afvæргеpligten, og hvordan arbejder vi løbende med det?
- Hvordan følger vi op på rådgivere, som har siddet i en afværgesituation, og er der noget særligt, vi skal være opmærksomme på i forhold til netop vores rådgivere (er der f.eks. tale om hjemmerådgivere eller rådgivere, der er alene på vagt)?
- Har vi retningslinjer for, hvordan rådgiverne skal forholde sig, hvis de bliver vidende om bedrag, svig eller anden kriminalitet?
- Har vi taget stilling til, om vi skal fortælle brugerne, at vi har afvæргеpligt?

Retningslinjer, procedure og arbejdsgange bør løbende drøftes og eventuelt revideres sammen med ansatte og frivillige.

EKSEMPEL PÅ REDSKAB TIL RISIKOVURDERING

Rådgivninger bør have et redskab, som kan hjælpe rådgiverne til at lave en risikovurdering i tilfælde af henvendelser fra selvmordstruede brugere.

Nedenstående er et eksempel på et redskab til risikovurdering i forbindelse med selvmord. Eksemplet stammer fra rådgivningen Livslinien:

Risikoniveauer

Risikoniveau	Selvmondsadfærd	Risiko- og beskyttende faktorer	Mulig intervention
INGEN RISIKO	Ingen selvmordstanker, selvmordsimpulser eller selvmordsplaner	Aldrig haft selvmordstanker eller forsøgt selvmord	Ingen i forhold til selvmordsforebyggelse nu og her
LAV Let øget selvmordsrisiko	Selvmondstanker, men ingen planer, intentioner eller selvmordshandlinger	Påvirkelige risikofaktorer og stærke beskyttende faktorer	Ingen eller kun moderate foranstaltninger. Kontakten og samtalen vurderes til at være nok
MIDDEL Øget selvmordsrisiko	Selvmondstanker og diffuse planer, men ingen nuværende selvmordshandlinger eller planlagt tidspunkt. Kun tanker om metode, men endnu ikke anskaffet	Akkumuleret risiko, hvis ingen intervention og få beskyttende faktorer	Der kan udarbejdes en handleplan, som det vurderes, at der er en grad af motivation til at blive fulgt op på, hvis situationen ikke pludselig forværres
HØJ Signifikant øget selvmordsrisiko	Potentielt livsfarlig selvmordsforsøg eller vedvarende selvmordstanker med stærk intention eller selvmordshandlinger. Metoden kan være anskaffet og tidspunktet planlagt	Tydelige psykiske lidelser eller akut opståede begivenheder med alvorlig krise som resultat. Få eller ingen beskyttende faktorer til stede	Opfordring til selv, eller via netværk, at henvende sig på psykiatrisk skadestue eller til vagtlæge med mindre det er muligt at reducere risiko signifikant via relevant kriseplan
AKUT Igangværende eller planlagt selvmord	Der er et selvmord/selvmondsforsøg i gang, fx har taget piller, står på altan eller tid, sted og metode for selvmord er bestemt til at finde sted inden for de næste 48 timer	Manglende beskyttende faktorer i kontaktøjeblikket	Er der gjort skade, så få kontaktdata og tilkald 112 . Er der endnu ikke sket skade kan det forsøges at tale personen ned i risiko – hvis ikke, så også 112

Kilde: Klinik og Kompetencecenter for Selvmordsforebyggelse, Børn & Unge Odense + SEFE-T+ tilpasset af Livslinien

EKSEMPEL PÅ AKUTPROCEDURE

En afværgesituation kan være meget voldsom og overvældende for en rådgiver at sidde i. Derfor er det vigtigt, at rådgivningen stiller et redskab til rådighed, som på en let og overskuelig måde kan guide rådgivere i, hvad vedkommende skal gøre og hvornår. En sådan trin-for-trin-akutprocedure kan f.eks. hænges op på væggen i rådgivningsrummet, lamineres og lægges ved alle computere eller lignende.

Nedenstående eksempel på en akutprocedure strammer fra chatrådgivningen hos TUBA:

Akutproceduren bruges i de tilfælde, hvor den du chatter med, er i fare for at gøre livsfarlig skade på sig selv eller andre. Eller hvis vedkommende er truet enten ved fare for seksuelle overgreb, vold eller lignende.

TRIN FOR TRIN

1. *Bevar roen, tag det seriøst og vær empatisk, samtidig med at du er insisterende*
2. *Skriv at vedkommende skal ringe 112 – "Du har brug for mere hjælp end jeg kan give dig her. Jeg vil gerne have at du ringer 112 med det samme".*
3. *Tilkald en kollega og ring til koordinator*
4. *Fysisk hjælp før psykisk hjælp*
  - *Al udredning stopper*
  - *Få barnet/den unge i sikkerhed – fx: Gå ind på værelset, lås døren, ring til en voksen etc.*
  - *Fjern metoden (ved selvmord) – fx: skyl piller i toilettet, tag rebet ned, træng væk fra kanten.*
5. *Forklar personen alvoren og bed om at vedkommende opgiver sin anonymitet. Fortæl altid hvad du gør, og hvorfor du gør det.*
6. *Forsøg at indhente følgende oplysninger:*
  - *Fulde navn, telefonnummer, adresse, evt. cpr-nummer*
  - *Hvor befinder personen sig?*
  - *Hvis skaden er sket – hvad har personen gjort ved sig selv? / Hvad har personen været udsat for?*
  - *Er der andre til stede, f.eks. børn?*
7. *Koordinator ringer efter hjælp og bliv selv i kontakt med personen, mens I venter på 112. (Vi venter ikke på at lægevagten når frem).*
8. *Hvis personen ikke opgiver sin anonymitet, kan koordinator kontakte politiet, som muligvis kan spore personen via IP-adresse eller telefonnummer. Det bedste (og hurtigste) er dog, hvis personen selv ringer 112 eller giver sine nøjagtige oplysninger til os, så hjælpen kan komme hurtigt frem og hjælpe det rette sted.*

EKSEMPLER PÅ CASES TIL UDDANNELSESDAGE

Afværgepligten kan stille rådgiverne i svære dilemmaer, når de skal vurdere og beslutte, hvordan de skal reagere. I efteruddannelsen af rådgiverne er det derfor en god idé løbende at drøfte sådanne dilemmaer – enten på baggrund af erfaringer hos rådgiverne, gennem brug af cases, rollespil eller lignende.

Nedenfor er eksempler på cases, som ville kunne danne udgangspunkt for drøftelser af handlemuligheder, udfordringer og dilemmaer, som rådgivere kan komme til at stå i:

Peter er rådgiver i en anonym rådgivning for børn og unge. En aften får en han en ung i røret, som fortæller, at han vil tage piller, og det er uklart for Peter, om han allerede har taget nogle. Brugeren siger, at han gerne vil dø.

Drøft, hvordan I mener, at rådgiveren bør handle?

Mette Lise er frivillig telefonrådgiver. Hun har en samtale med en mand, som er på vej ud at køre i sin bil. Af samtalen fremgår det, at mandens læge har udstedt et fuldstændigt kørselsforbud i forbindelse med en ny type medicin, som manden har fået ordineret. Da Mette Lise spørger ind til det, bliver manden meget vred og siger, at det skal hun og alle mulige andre ikke blande sig i, for han har kørt bil hele sit liv og har styr på det.

Drøft, hvordan I mener, at rådgiveren bør handle?

Afværgepligt i sociale rådgivninger

© RådgivningsDanmark juni 2024

RådgivningsDanmark er brancheforening for organisationer, der yder gratis, social rådgivning til mennesker i svære livssituationer. Foreningen arbejder for at løfte og sikre kvaliteten i den sociale rådgivningsbranche.

Læs mere

På www.raadgivningsdanmark.dk

Følg RådgivningsDanmark på [LinkedIn](#) og [X \(Twitter\)](#) eller tilmeld dig [nyhedsbrevet](#).

Martinsvej 7, 2. sal
1926 Frederiksberg C
Email: info@raadgivnings.dk
Telefon: 61 31 70 28